

Άνθρωπος: Υλική ή πνευματική οντότητα;

Ορθοδοξία / Θεολογία

Αρχιμανδρίτης Κύριλλος Κωστόπουλος, Ιεροκήρυξ Ι. Μ. Πατρών, Δρ. Θεολογίας

Ο άνθρωπος είναι σωματικό η ψυχοσωματικό ον;

Αυτό το ερώτημα απασχόλησε και εξακολουθεί μέχρι σήμερα να απασχολεί την φιλοσοφία και την θεολογία. Ο άνθρωπος δεν αποτελεί ένα ακόμη από τα κτίσματα που συγκροτούν τον κόσμο, αλλά πρόκειται για ένα πλάσμα του Τριαδικού Θεού ιδιαίτερο.

Στην Παλαιά Διαθήκη διαβάζουμε για την δημιουργία του ανθρώπου: «Έπλασεν ο θεός τον άνθρωπον χούν από της γης και ενεφύσησεν εις το πρόσωπον αυτού πνοήν ζωής, και εγένετο ο άνθρωπος εις ψυχήν ζώσαν» (Γεν. 2, 7).

Κανένα άλλο κτίσμα δεν «πλάθεται» από τον ίδιο τον Θεό. Το «nephesh» στο Εβραϊκό και η «ψυχή» στο Ελληνικό κείμενο δηλώνουν τον τρόπο με τον οποίο εκδηλώνεται η ζωή στο ανθρώπινο ον. Και οι δύο όροι δεν αναφέρονται σε ένα τμήμα του ανθρώπινου «είναι», αλλά σε ολόκληρο τον άνθρωπο.

Στον ισχυρισμό των υλιστών, ότι δεν υπάρχει πνευματικό στοιχείο στον άνθρωπο, απαντούμε τα εξής: Το σώμα εκ των πραγμάτων δεν ημπορεί να ταυτισθεί με την ουσία ή την φύση του ανθρώπου. Και τούτο διότι τα ιδιώματα του ανθρώπου δεν εξαντλούνται στην σωματικότητά του. Ο βιολογικός οργανισμός του δεν συνιστά την υπαρκτική αυτοτέλειά του.

Ένας άνθρωπος, για παράδειγμα, ο οποίος αρνείται να λάβει τροφή, οδηγείται μόνος στον θάνατο, επειδή ο ίδιος δεν θέλει να σιτισθεί. Αυτό αποδεικνύει ότι ο ψυχικός κόσμος καθορίζει την ύπαρξή του με το «θέλω» και όχι ο βιολογικός μηχανισμός του. Άρα ο άνθρωπος δεν είναι μόνον υλική - σωματική οντότητα, αλλά ψυχοσωματική. Αυτή η αλήθεια είναι αδύνατον να ανατραπεί.

Ο Ιερός Χρυσόστομος το λέγει καθαρά: «Αυτό το ζωντανό πλάσμα, ο άνθρωπος, είναι διττό, καθώς σύγκεται από δύο ουσίες. Η μία είναι αισθητή και η άλλη πνευματική. Εννοώ την ψυχή και το σώμα, τα οποία συγγενεύουν και με τον ουρανό και με την γη. Μέσω της πνευματικής ουσίας επικοινωνεί με τις επουράνιες δυνάμεις, ενώ μέσω της αισθητής συνάπτεται με τα γήινα πράγματα. Έτσι γίνεται σύνδεσμος ακριβής και για τις δύο κτίσεις» (Πρβλ. ΡΓ 56, 182).

Για τον λόγο αυτό ο άνθρωπος πρέπει να δοξάζει τον Δημιουργό του Θεό με την ψυχή, αλλά και με το σώμα. Ο Απόστολος Παύλος διατρανώνει αυτήν την αλήθεια, όταν γράφει στους Κορινθίους: «Δοξάσατε δη τον Θεόν εν τω σώματι ημών και εν τω πνεύματι ημών, άτινα εστι του Θεού» (Α΄ Κορ. 6, 20).

Η ψυχή του ανθρώπου δεν κατοικεί απλώς στο σώμα, αλλά εκφράζεται με το σώμα.

Ψυχή και σώμα αποτελούν τον ενιαίο άνθρωπο. Ο Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος στην ερώτηση «γιατί υπάρχει η ψυχή» απαντά: «Είναι, καθώς εγώ συμπεραίνω κι ακούω απ' τους σοφούς, μία θεική ροή, που μας έρχεται από ψηλά και ότι είναι το φυσικό και μοναδικό της έργο να κατευθύνεται προς τα άνω και να ενώνεται με τον Θεό» (Πρβλ. ΕΠΕ 9, 165).

Οι Άγιοι Πατέρες της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας, ερμηνεύοντας την Αγία Γραφή, σε-βάστηκαν απόλυτα το νόημα της λέξεως «ψυχή» και προσπάθησαν να της δώσουν ένα νόημα, το οποίο εκφράζει την όντως αλήθεια. Και αυτή είναι ότι η ψυχή δόθηκε από τον Θεό στο πλάσμα Του, τον άνθρωπο, για να έχη την δυνατότητα να ημπορή να ενώνεται μυστικά με τον Δημιουργό του Θεό μέσω της προσευχής, των ιερών Μυστηρίων της Ορθοδόξου Εκκλησίας και της εν Χριστώ γενικώτερα ζωής του.

Οφείλουμε, να γνωρίζουμε και να παραδεχθούμε ότι το σώμα και κυρίως η ψυχή αποκαλύπτουν και φανερώνουν αυτό που είναι ο άνθρωπος: Ένα δημιούργημα του Τριαδικού Θεού, το οποίο πορεύεται προς τον Δημιουργό του. Η παραδοχή αυτής της αληθείας θα ενοποιήσει το «είναι» μας και θα ισορροπήσει την πορεία μας σε αυτή την ζωή, δίνοντάς της αιώνια και σωτηριώδη προοπτική.

Δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Πελοπόννησο» των Πατρών στις 8/11/2021

<https://bit.ly/3wxZezg>